

I ENCONTRO GALEGO DE CUSTODIA

Belén Rodríguez

Tivo lugar os pasados 29 e 30 de outubro en Santiago de Compostela. Organizado pola Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galiza (ADEGA), coa colaboración da Asociación Galega de Custodia do Territorio, tratou de acoller a todas as entidades de custodia que están a desenvolver proxectos en Galiza baixo esta forma de participación social na conservación do medio natural para intercambiar experiencias e dar un primeiro chanzo na creación dunha Rede galega de Custodia do Territorio. Os obxectivos, entre outros, son poder obter unha presenza representativa dos proxectos galegos de custodia nos foros estatais e acadar unha idea máis aproximada da incidencia da custodia no país galego. No encontro, unha vintena de entidades deron a coñecer preto de 30 proxectos.

Fins Eirexas

ADEGA, A Asociación Galega de Custodia e a Asociación Fragas do Mandeo conforman a agrupación de entidades que representan a Galiza no Foro Estatal de Custodia.

Fins Eirexas

O I Encontro Galego de Custodia acolleu á meirande parte de organizacións que están a facer custodia do territorio en Galiza.

As xornadas conseguiron ser un escaparate da meirande parte dos proxectos de custodia territorial que se están a realizar en Galiza e que afectan a unhas 4.000 hectáreas. Alén diso, quíxose coñecer a situación da custodia do territorio a nivel estatal para o que se convidou a Amaya Sánchez, técnica da plataforma de custodia estatal promovida pola Fundación Biodiversidade, dependente do Ministerio de Medio Ambiente. Amaya Sánchez abordou o estado da cuestión a nivel lexislativo e social e explicou as funcións da Plataforma estatal.

En canto ao proxectos concretos, abordáronse, non só as iniciativas realizadas na xeografía galega, senón experiencias procedentes doutros lugares da Península entre os que destacou o proxecto "Cultivando sinerxias" do grupo ambientalista GOB da illa balear de Menorca. A súa voceira Nuria Llabres definiu de xeito explícito o significado da custodia agraria aplicada a un terreo con vocación rural pero ameazado pola actividade inmobiliaria e urbanística. Para GOB a custodia é unha estratexia

de defensa territorial fronte as economías invasoras mediante a busca da viabilidade da actividade agraria e a recuperación da biodiversidade. "A agricultura tradicional responsábel está a xerar moitos beneficios para o conxunto da sociedade menorquina: crea paisaxe, biodiversidade animal e vexetal, favorece a calidade da auga e o solo fértil, recupera razas de produción de leite e carne autóctonas, potencia o uso do territorio para o ocio e o turismo, axuda a conservar o patrimonio histórico inherente ao terreo agrario, produce alimentos máis saudábeis para os cidadáns e contribúe a asentar poboación no rural e a frear proxectos urbanísticos especulativos que só xeran beneficios para uns poucos", dixo. Destacou a importancia da superación de prexuízos e a importancia de chegar a acordos cos "palleses" cos que conveniaron 38 medidas a desenvolver que comparten tanto beneficios ambientais como económicos.

PROXECTOS DESTACADOS EN GALIZA

Moitas son as organizacións galegas ambientalistas, nomeadamente, sociais

ou para o desenvolvemento económico, que nos últimos anos están a desenvolver iniciativas proteccionistas co territorio a través deste novo xeito de xestión do espazo físico nas que a Administración non sempre intervéñ ou non o fai de forma directa e como única responsábel. Tan só establecen acordos entre as persoas propietarias dun terreo e unha entidade de custodia, que se concretan nos chamados contratos de custodia do territorio.

Unha destas entidade é a organización ecoloxista ADEGA. Fronte a mala xestión pública dalgúns espazos protexidos de xeito oficial, ADEGA promove a custodia do territorio como canle alternativa de preservación de certos espazos da que a poboación local sexa participe. Alén dos seus proxectos de custodia fluvial (Proxecto Ríos, ou a custodia do río Tea e do complexo Ulla-Umia-Lérez), destacou outras iniciativas de custodia territorial como a Eira da Xoana, un centro de recuperación dos saberes tradicionais; o Proxecto Castieixas, centrado na recuperación da poboación de anfíbios en Montederramo, o Proxecto Rebo-

Na segunda sesión do I Encontro Galego de Custodia visitouse á Reserva Mariña de Lira e a Cooperativa de Agricultura Ecolóxica Raíña Lupa, de Quilmas.

leiras ou o Proxecto Corna, destinados á preservación de especies vexetais e animais no interior e no litoral de Galiza.

Manuel Ferro representou nas xornadas á Fundación Comarcal do Alto Ulla. Este organismo desenvolveu sendos proxectos de conservación territorial con varios propietarios desa área xeográfica, acadando a custodia dunhas 400 hectáreas. Anunciou que, coa desaparición da Fundación, todos estes proxectos precisan dunha nova entidade de custodia que lles dea continuidade, polo que Ferro animou a asumir esa responsabilidade ás organizacións presentes no Encontro.

Pola Asociación Galega de Custodia do territorio entrevistou Martiño Cabana. Esta organización naceu hai un ano co propósito de divulgar o concepto e os obxectivos da custodia e ser un axente de interlocución coa Administración. Algúns dos seus proxectos teñen que ver coa protección de poboacións de aves que están en perigo de extinción, como o ferápito real, cuxa única poboación nidificante en Galiza está instalada nun territorio militar en Lugo. Por outra banda, ten en marcha un proxecto de custodia para preservar os bosques dos Ancares e algunhas paraxes da comarca chairrega. Martiño Cabana destacou o potencial como terreo de custodia que teñen as terras rexistradas no Banco de Terras, onde predominan as de titularidade pública.

Ao respecto da custodia mariña, participou a asociación Fontaiña de Vigo, que leva case vinte anos protexendo o litoral, nomeadamente, unha zona dunar próxima á cidade olívica que se ve ameazada pola intervención urbanística e polo tráfico rodado. Para preservala ideou un proxecto de custodia que consistiu na reparación de valados e na rexeneración da vexetación das dunas e

sinalización, coa axuda de voluntariado e da poboación local.

Tamén no espazo litoral se destacaron os proxectos de custodia mariña que realiza a CEMMA (Coordinadora de Mamíferos Mariños), cuxo labor se atopa ligado á protección e salvagarda de cetáceos e outros animais ameazados pola actividade humana en toda a costa galega.

Na mesa dedicada á custodia agraria participaron os voceiros da Fundación Fragas do Mandeo, Numenius, Drosera, Monte Cabalar e ANABAM. A primeira dirixe os seus esforzos a conservar a área de influencia do río Mandeo e todo o seu bosque de ribeira. Numenius e Drosera teñen como finalidade, respectivamente, preservar as aves esteparias fronte a intensificación agrícola e os morcegos, a través da protección dos seus hábitats ou asentamentos. No concello da Estrada, Monte Cabalar constitúese como cooperativa de propietarios gandeiros que queren recuperar do abandono o seu monte a través da repoboación e xestión con gando ovino, caprino, vacuno e equino nunha superficie de 700 Ha.

Por último, ANABAM explicou a traxectoria do seu proxecto de custodia para recupear unha especie de bolboreta ameazada no Baixo Miño, a *Caraxes jasius*, e meirande bolboreta diurna de Europa. Grazas a este proxecto esta bolboreta estase a reproducir nesta comarca de xeito natural desde o ano 2010.

Na segunda sesión das xornadas, as entidades convidadas visitaron dous proxectos de custodia territorial que comparten o mesmo espazo de operacións: a cooperativa de Carnota "Mar de Lira", promotora da Reserva Mariña dos Miñarzos; e a cooperativa agroecolóxica de Quilmas "Raíña Lupa", xurdida como

alternativa fronte as piscifactorías de Stolt Sea Farm.

A esta listaxe de entidades de custodia en Galiza hai que engadir a asociación Ridimoas de Ourense, cunha longa traxectoria e experiencia en proxectos de custodia; a Asociación Val de Esmelle; Vaipolorío; Outeiro dos Lameiros, e moitas outras organizacións galegas que están xurdindo para compartir un reto común: coidar o territorio coa axuda dos cidadáns.

LIÑAS DE TRABALLO EN EQUIPO

O I Encontro Galego de Custodia serviu para marcar as principais liñas de traballo que deben desenvolver conxuntamente as entidades galegas de custodia para ir acadando maior recoñecemento social e público. Ante as dificultades coas que se atopan día a día estas entidades para poñer en marcha os seus proxectos de custodia (falta de financiamento, de vantaxes fiscais para os propietarios ou necesidade de localizar aos donos de fincas abandonadas), as entidades cren prioritario achegarse ás administracións públicas para familiarizalas co concepto e acadar o seu apoio. Alén diso, cren preciso afondar na formación propia dos axentes de custodia a través da realización de seminarios ou xornadas técnicas e convocar novos foros de intercambio de experiencias que vaian na dirección da creación dunha Rede Galega de Custodia. Como primeiro paso, ADEGA, AGCT e Fragas do Mandeo constituíron unha Agrupación de Entidades que representará a Galiza no Foro Estatal de Custodia. En definitiva, acordan elaborar unha folla de ruta conxunta na que todas as entidades participen do desenvolvemento en Galiza desta figura de protección.